

За 2010 р. загальний обсяг джерел фінансування юридичних осіб – лізингодавців та фінансових компаній – становив 3 524,7 млн грн, що на 110,2 % більше порівняно з 2009 р. У структурі джерел фінансування лізингових операцій сукупний обсяг власних коштів юридичних осіб – лізингодавців та фінансових компаній збільшився на 61,2 % (від 594,5 млн грн станом на 31.12.09 р. до 958,6 млн грн станом на 31.12.2010 р.). За результатами 2010 р. більше ніж вдвічі збільшився сукупний обсяг позичкових коштів, зокрема банківських кредитів – до 2 562,4 млн грн порівняно з 2009 р. [1].

Протягом 2009-2010 рр. у вартісному розподілі договорів фінансового лізингу за галузями змін позицій у галузях-лідерах не відбулося. Найбільшу частку продовжують займати угоди в транспортній галузі (59,36 % у 2010 р., 59,17 % у 2009 р.), у сільському господарстві (12,99 % у 2010 р., 11,59 % у 2009 р.), у будівництві (8,26 % у 2010 р., 10,88 % у 2009 р.) та у сфері послуг (4,97 % у 2010 р., 6,02 % у 2009 р.). Найбільшим попитом серед предметів лізингу користується транспорт (51,83 %), а також техніка, машини та устаткування для сільського господарства (12,85 %) (рис. 3).

У 2010 р., порівняно з 2009 р., спостерігається збільшення на 2,98 % питомої ваги короткотермінових (до 2 років) договорів; зменшення на 2,52 % питомої ваги договорів терміном від 2 до 5 років; зменшення на 2,6 % питомої ваги договорів терміном від 5 до 10 років, а довготермінових (більше 10 років) договорів стало більше на 2,15 % [4].

У 2011-2012 рр. тенденція подовження термінів лізингу зі збільшенням кредитної активності збережеться – лізингові компанії не лише формують, але й підтримують зростання попиту на свої послуги. Прогнозується зниження вартості лізингового фінансування до 17 % у гривні в середньому по ринку. Найпривабливіші умови пропонуватимуться в рамках партнерських програм з автодилерами та у співпраці з банками. За 2-3 роки частка придбаних у лізинг автомобілів досягне 7 % у загальних обсягах автопродажу [6].

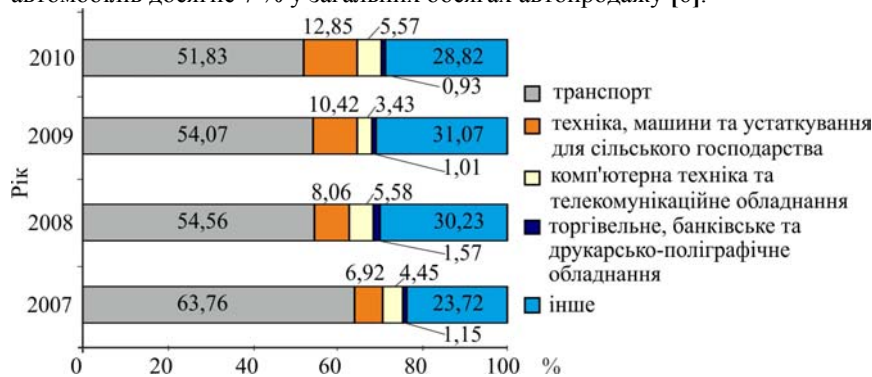

Рис. 3. Вартісний розподіл договорів фінансового лізингу за видом обладнання [3-4]

Висновки та перспективи подальших досліджень. Як показують дослідження, ринок лізингових послуг в Україні починає "набирати масштабності". Перспективність і привабливість лізингових операцій для усіх суб'єктів, які беруть участь в лізинговому процесі, позитивні тенденції роз-

витку економіки України, а також величезна ємність ринку, призводять до того, що потреба у лізингу буде впевнено зростати, що й вимагає ґрунтовнішого дослідження особливостей функціонування ринку лізингових послуг.

Література

1. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за 2010 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/download/dpn/fk_2010.pdf.
2. Експрес результати дослідження ринку лізингу України. 2008 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rla.com.ua/files/survey_ukr.pdf.
3. Підсумки діяльності лізингодавців за 2009 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.leasing.org.ua/ua/bulletin/survey_2009_4.
4. Підсумки діяльності лізингодавців за 2010 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.leasing.org.ua/files/documents/Leasing_market_2010_ukr.doc.
5. Лізинг в Україні: дорого і мало. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.investway.in.ua/lizing-v-ukraini-dorogo-i-malo>.
6. У 2011 році найпривабливіші умови лізингу пропонуватимуться у рамках партнерських програм з автодилерами та у співпраці з банками, прогнозують експерти VAB Лізинг. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.vableasing.com.ua/eng/about/news/2011/04/05/5203>.

Кульняк І.Я., Стрилецька О.В. Анализ динамики развития рынка лизинговых услуг в Украине

Проанализирована динамика важнейших показателей развития рынка лизинговых услуг в Украине: количество лизинговых компаний, количество и стоимость заключенных лизинговых сделок, источники финансирования лизинговых операций, стоимостное распределение договоров финансового лизинга по отрасли и видам оборудования.

Ключевые слова: лизинговые услуги, рынок лизинговых услуг, финансовый лизинг, портфель лизинговых сделок, субъекты лизинга.

Kulynyak I.Ya., Striletska O.V. Analysis of the dynamics of the leasing services market development in Ukraine

The dynamics of the key indicators of the leasing services market development in Ukraine is analyzed: the number of leasing companies, number and value of leasing bargains made, sources of financing leasing operations, cost sharing of the financial leasing bargains per sector and type of equipment.

Keywords: leasing, leasing market, financial leasing, leasing services portfolio, leasing agents.

УДК 330*[342+151]:338.911

Доц. Я.В. Кульчицький, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК У СИСТЕМІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ЇХ ПОРІВНЯННЯ

Розглянуто глобалізаційний контекст порівняння національних економічних систем. Проаналізовано наукові підходи вітчизняних і зарубіжних дослідників до трактування глобалізаційних процесів у контексті обґрунтування теоретико-методологічних засад порівняння сучасних економічних систем.

Ключові слова: економічні системи, національні економічні системи, глобалізаційні процеси, теоретико-методологічні засади порівняння економічних систем.

Кінець XX – початок XXI ст. охарактеризувався значним посиленням глобалізаційних тенденцій у світі. Цей об'єктивний, складний і неоднозначний процес нині є пріоритетною домінантою планетарного масштабу, який потребує глибокого осмислення на науковому рівні за об'єднання зусиль учених різних галузей знання. Феномен глобалізації, зазвичай, розглядається у контексті вивчення закономірностей становлення світової економіки знань. Водночас, дослідження і порівняння національних економічних систем також щільно пов'язане з аналізом процесів глобалізації та генезису постіндустріального суспільства. Для нас розкриття процесів глобалізації є насамперед можливістю по-новому підійти до дослідження економічних систем, а також концептуально збагнути, які зміни відбуваються у кожній з національних економічних систем під впливом глобалізаційних чинників [2]. Все це свідчить про особливу актуальність окресленої теоретико-методологічної проблеми, яка має й важливе практичне значення.

На переконання А. Чухна, "...глобалізація сучасного стану науково-технічної революції, посилення системних зв'язків різних соціально-економічних структур обумовлює об'єктивний процес становлення постіндустріальної цивілізації як структурно цілісної системи. І саме зростаюча цілісність світової цивілізації надає їй принципової новизни та історичної відмінності, вона визначає посилення ролі загальноцивілізаційних інтересів і цінностей. Ці процеси визначають загальний напрямок суспільно-економічного прогресу, зближення різних соціально-економічних систем. Нагромадження матеріальних і духовних цінностей є об'єктивною основою перетворення загальнолюдських цінностей на визначальний фактор суспільного розвитку, який додає класово-формаційні детермінанти суспільного розвитку" [6, с. 28].

Сама ж категорія "глобалізація", як слушно наголосив згаданий учений, не структурована, не виявлені її складові елементи. "Очевидно, – зазначає А. Чухно, – замість абсолютизації глобалізації необхідно розкривати діалектику загальнолюдського, загальносвітового і національного, взаємозв'язок і взаємодію світової та національної економіки, використання можливостей світової економіки для піднесення національної економіки і зростання ролі та значення національної економіки у розвитку світової економіки. Замість невизначених і неточних абстракцій процес глобалізації отримує конкретні форми і свого розвитку, і свого впливу на національну і світову економіку" [6, с. 444].

На переконання А. Філіпенка, головною детермінантою зближення економічних форм життя народів і держав є новітні ресурси і комунікації, що зумовлюють організаційно-господарські способи функціонування економік різних країн. Глибиною основою цього процесу є зміни у власності на засоби виробництва і глобалізація економічних процесів. З одного боку, відбувається всебічна соціалізація власності, а з іншого – її дематеріалізація на базі інформатизації та інтелектуалізації виробництва. І соціалізація, і дематеріалізація, хоч і різною мірою, охоплюють усі країни світу. Відбувається також поступове структурне зближення національних господарств, відповідно до найважливіших загальноекономічних пропорцій адаптуються їхні галузеві та

міжгалузеві співвідношення. Триває процес зближення структури зайнятого населення, його професійно-освітнього складу тощо [1, с. 250].

На думку В. Лукашевича, існує об'єктивна і суб'єктивна глобалізація. Об'єктивна глобалізація відображає історичний процес формування єдиного міжцивілізаційного, міжнаціонального простору у всіх сферах життя людей (економіці, культурі, політиці) на основі міжнародного поділу праці, діалогу цивілізацій при повазі до національного суверенітету [3, с. 17, 341]. Докладніше, суттю об'єктивної глобалізації є: 1) історичний процес розширення та прискорення міжнародного поділу праці на основі революційних наукових досягнень людства, інформатизації виробництва, макроекономічної відкритості, подолання асиметрії розвитку в всіх її напрямках (природа – людина, багатство – бідність, інформаційне суспільство – докапіталістичні устрої); 2) становлення постіндустріального суспільного ладу; 3) встановлення нового світового порядку на основі врахування інтересів усіх членів світової співдружності, формування інституційних структур глобального регулювання світосистемних відносин; 4) у духовно-моральній сфері – опора на ноосферу, етосферу людства, діалог цивілізацій, держав, духовне взаємозбагачення на основі рівноправних, суверенних відносин [3, с. 341-342]. Суб'єктивна глобалізація відображає ідеологію ринку, зміст і правила якої диктують Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, індустріально розвинені країни, олігархічні клани. Головними ідеями суб'єктивного глобалізму є: 1) повне розкриття національних економік, фінансової системи, інформаційної сфери всіх країн, які не здатні чинити цьому опір; 2) відміна суверенітету країн на їх природні ресурси [3, с. 17].

Американський дослідник С. Роузфілд вважає, що нині всі країни умовно поділяються на "три світи": переможців, претендентів на перемогу та тих, хто бере участь у конкурентній боротьбі, але реальних шансів на перемогу не має. "Перший світ", у якому проживає 16 % населення Земної кулі, охоплює Америку, Канаду, Європейський Союз, Японію, Австралію, Нову Зеландію, Ізраїль, Ісландію, Мальту, Норвегію та Швейцарію. До "другого світу" належать вісім "азійських тигрів": Китай, Гонконг, Тайвань, Сінгапур, Південна Корея, Малайзія, Індонезія і Таїланд. Новий "третій світ", у якому проживає 57 % населення планети, представлений найменш розвиненими країнами, країнами СНД та Східної Європи, іншими найбіднішими країнами, які за класифікацією Програми розвитку ООН (ПРООН), належать до країн, які мають середній і низький рівень розвитку "людських ресурсів". Сповільнення темпів економічного зростання, яке охопило весь світ за останні три десятиліття, не є безперервним процесом. У рамках цієї тенденції спостерігаються власні цикли та протилежні тенденції. Деякі країни "третього світу" робили сильний ривок, породжуючи надії на глобальну конвергенцію, але швидко "видихалися". Так само деякі країни функціонували значно нижче від середніх показників, тоді як у кількох "азійських тигрів" спостерігалось стійке економічне зростання. Зміни цін на ресурси й сировинні товари, а також перехід від нововведень на основі вдосконалення механізмів до нововведень, що базуються на інформаційних технологіях, частково пояснюють ці

тенденції, що виникають у процесі пристосування культури та політичної системи тієї чи іншої країни до глобальних змін. Посилення багатонаціональних корпорацій різних країн, манія об'єднань підприємств та зміна напрямку міжнародних потоків капіталу також є важливими елементами загальної картини, що відображаються через призму систем. Безумовно, пише згаданий економіст, майбутнє принесе нові виклики та внесе свої зміни до перебігу процесів. Мало культур, які можуть встояти перед будь-якими катаклізмами. Очевидно, цілком певно можна зробити припущення, що переважатиме двоїстий процес поступової втрати життєвих сил і зміни конфігурації світу, а не прискорення економічного зростання та конвергенції. Це означає, доходить висновку С. Роузфілд, що у першій чверті XXI ст. розрив між "переможцями" та "учасниками без шансів на перемогу" збільшуватиметься, а США дедалі більше випереджатимуть Європейський Союз і Японію. Росія "зачахне", а Китай, можливо, стане недосяжним "азійським тигром" [4, с. 264-265].

Чимало цікавих роздумів про зміст глобалізації, її суперечності та чинники трансформації національних економічних систем висловлює американський економіст Дж. Стігліц. Так, він вважає, що глобалізація – це "...тісніша інтеграція держав і народів світу, спричинена величезним зниженням цін транспортування і комунікації та зломом штучних перепон потокам товарів, послуг, капіталу, знань і (меншою мірою) людей через кордони. Глобалізація супроводжується створенням нових інституцій, які приєднуються до існуючих по різні боки кордонів" [5, с. 32]. Водночас, на думку дослідника, однією з причин опору глобалізації є те, що вона підриває традиційні цінності та змушує поступатися часткою свого суверенітету [5, с. 232].

Здійснений нами всебічний аналіз глобалізаційних чинників трансформації національних економічних систем дає змогу зробити висновок про те, що нині у процесі становлення економіки знань спостерігаємо глобальну інституціоналізацію і транснаціоналізацію, які позначаються низкою суперечностей. Проте за всієї своєї неоднозначності, глобалізація є об'єктивним процесом, включаючи посилення впливу глобалізаційних чинників трансформації національних економік. Як слушно зазначає у цьому контексті Дж. Стігліц, глобалізація справді привела до формування активного глобального громадянського суспільства, що бореться за вищий рівень демократії і соціальної справедливості [5, с. 205].

Література

1. Економічні системи : монографія. – Т. 1 / за ред. проф. Г.І. Башнянина. – Львів : Вид-во Львівської КА, 2006. – 484 с.
2. Кульчицький Я.В. Сучасні економічні системи в умовах екологізації та глобалізації (теоретико-методологічні засади порівняння) : монографія / Я.В. Кульчицький. – Львів : Вид-во "Ліга-Прес", 2011. – 687 с.
3. Лукашевич В.М. Глобалістика : навч. посібн. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / В.М. Лукашевич. – Львів : Вид-во "Новий Світ-2000", 2005. – 440 с.
4. Роузфілд С. Порівняємо економічні системи / Стивен Роузфілд : пер. з англ. В. Вишенська. – К. : Вид-во "К.І.С.", 2005. – Харків. – 370 с.
5. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / Стігліц Джозеф : пер. з англ. А. Іщенко. – К. : Вид. дім "КМ Академія", 2003. – 252 с.
6. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України / А.А. Чухно. – К. : Вид-во "Логос", 2003. – 631 с.

Кульчицький Я.В. Глобализационное измерение национальных экономик в системе теоретико-методологических принципов их сравнения

Рассмотрен глобализационный контекст сравнения национальных экономических систем. Проанализированы научные подходы отечественных и зарубежных исследователей к трактовке глобализационных процессов в контексте обоснования теоретико-методологических принципов сравнения современных экономических систем.

Ключевые слова: экономические системы, национальные экономические системы, глобализационные процессы, теоретико-методологические принципы сравнения экономических систем.

Kul'chyts'kyi Ya.V. The global measuring of national economies in the system of theoretical- methodological bases of their comparison

In article is considered a global context of comparison of the national economic systems. Scientific approaches are analysed of home and foreign researchers to interpretation of global processes in the context of substantiation theoretical-methodological bases of comparison of the modern economic systems.

Keywords: economic systems, national economic systems, global processes, theoretical-methodological bases of comparison of the economic systems.

УДК 330.322.5(477)

Наук. співроб. В.Г. Ласій – ІРД НАН України;

доц. Ю.В. Войцеховська, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"

ДИНАМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ

Розглянуто проблему визначення економічної ефективності капітальних вкладень за умов, коли інвестиційний процес здійснюється на певному інтервалі часу і його економічні результати теж мають динамічний характер. Запропоновано відповідний показник оцінки цієї ефективності з використанням динамічних характеристик інвестиційного процесу.

Ключові слова: економічна ефективність капітальних вкладень, динамічні показники, термін окупності, розрахунковий період.

"Синергетика виникла у відповідь на кризу стереотипного, лінійного мислення, що вичерпало себе. В найкоротшому визначенні синергетика представляє собою теорію самоорганізації систем різної природи. Для того, щоб система була самоорганізуючою і, отже, мала можливість прогресивно розвиватись, вона повинна задовольняти такі вимоги: ..., втретє, система повинна бути динамічною" [1]. Світова наука пододала застарілий стереотип лінійного мислення у процесі розрахунку економічної ефективності капітальних вкладень і перейшла до динамічного показника. На жаль, цього не було враховано в Україні.

У динамічному показнику "внутрішня норма доходів" (IRR), що найбільш часто використовується у країнах із розвинутою ринковою економікою з метою вибору варіанта інвестицій [2], темп приросту капіталу обчислюється протягом всього періоду будівництва, процесу виробництва і двох фаз процесу обігу [3]. Це і є сучасна міжнародна теорія і практика. Раніше ми описували недоліки показника "внутрішня норма доходу" [4]. За його використання тривалість розрахункового періоду охоплює не більше ніж 11 років. За тривалість останнього береться "термін служби". "Саме поняття строку